

ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 61/2013(14))

ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΙΘΑΝΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ «Ο ΛΟΓΟΣ»

Ημερομηνία Απόφασης: 27 Νοεμβρίου, 2013

Ενώπιον: κ.κ. Ανδρέα Πετρίδη, Εκτελεστικού Προέδρου, Αρτέμη Αρτεμίου, Αντιπροέδρου, Μαίρης Κουτσελίνη, Ανδρέα Κωνσταντινίδη, Τίτου Κολώτα, Χρυσανγής Αργυρού και Σπυρούλας Χριστοδούλου, Μελών.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στην παρούσα υπόθεση η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου εξετάζει αυτεπάγγελτα τις από μέρους του ραδιοφωνικού οργανισμού «Ο ΛΟΓΟΣ» πιθανές παραβάσεις των άρθρων 26(1)(ε) και 26(2) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμων του 1998 μέχρι 2013 και των Κανονισμών 21(3) και 28(1) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Σύμφωνα με τα πιο πάνω άρθρα:

26.-(1) *Οι εκπομπές κάθε αδειούχου τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού οργανισμού πρέπει να διέπονται από τις αρχές-*

(ε) του σεβασμού της προσωπικότητας, της υπόληψης και του ιδιωτικού βίου του ατόμου·

26.-(2) *Τα δελτία ειδήσεων και τα επικαιρικά προγράμματα πρέπει να χαρακτηρίζονται από αντικειμενικότητα και πολυφωνία, ιδιαίτερα αναφορικά με πολιτικά θέματα αλλά και οποιαδήποτε κοινωνικά θέματα που απασχολούν την κοινή γνώμη.*

Δυνάμει των πιο πάνω Κανονισμών:

21.-(3) *Οι σταθμοί υποχρεούνται όπως σ' όλες τις εκπομπές (συμπεριλαμβανομένων και των διαφημίσεων) διασφαλίζουν σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό βίο, την επαγγελματική, επιστημονική, κοινωνική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου μεταδίδεται από σταθμό* ή γίνεται αναφορά ή μεταδίδονται γι' αυτό στοιχεία τέτοια που οδηγούν στην αναγνώριση της ταυτότητας του. Η πιο πάνω υποχρέωση επεκτείνεται αναφορικά με κάθε άτομο ή την εικόνα γενικά του ανθρώπου ως ατόμου ή μέλους ομάδας.*

* Η υπογράμμιση δική μας

28.-(1) *Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται σε εκπομπή απολαύουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.*

Η διερεύνηση προέκυψε μετά από παράπονο / καταγγελία που λήφθηκε τηλεφωνικά στις 15.7.2013. Στην καταγγελία αναφέρεται ότι ο εν λόγω ραδιοφωνικός οργανισμός μετέδωσε το πρόγραμμα «*Αντιλογία*» στις **12.7.2013**, μεταξύ των ωρών **16.00 – 18.00**. Ο παραπονούμενος απέστειλε γραπτό μήνυμα (SMS) γύρω στις 17.00, το οποίο διάβασε ο παρουσιαστής. Σύμφωνα με τον παραπονούμενο, ο παρουσιαστής δεν διάβασε το μήνυμα όπως του το έστειλε, αλλά άφησε κάποια πράγματα πίσω, τα οποία και χρησιμοποίησε όπως ήθελε για να αποφύγει να απαντήσει. Ακολούθως, ο παραπονούμενος απέστειλε 2^ο SMS γύρω στις 17.57, το οποίο ο παρουσιαστής αφού διάβασε, στη συνέχεια προέβη σε προσβλητικούς χαρακτηρισμούς για τον τέως Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Δημήτρη Χριστόφια.

Ύστερα από σχετική απόφαση, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, με επιστολή της ημερομ. **24.9.2013**, έθεσε ενώπιον του οργανισμού τις διερευνώμενες παραβάσεις. Στην εν λόγω επιστολή αναφέρονται, μεταξύ άλλων και τα πιο κάτω:

Εάν επιθυμείτε να υποβάλετε οποιοσδήποτε εξηγήσεις και/ή παραστάσεις και/ή τις θέσεις σας αναφορικά με τις ως άνω πιθανές παραβάσεις, καλείσθε όπως τις υποβάλετε υποχρεωτικά γραπτώς στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, το αργότερο εντός σαράντα πέντε (45) ημερών, από τη λήψη της παρούσας επιστολής.

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να επιθεωρήσετε, προς τον πιο πάνω σκοπό, το διοικητικό φάκελο της υπόθεσης, παρακαλείσθε όπως ενημερώσετε άμεσα την Αρχή και εν πάση περιπτώσει, εντός επτά (7) ημερών από την ημερομηνία λήξης της παρούσας επιστολής, για να καθοριστεί η ημερομηνία και η ώρα της επιθεώρησης.

Εάν η Αρχή δεν λάβει οποιαδήποτε απάντηση μέσα στην καθορισμένη προθεσμία, δύναται να προχωρήσει στη λήψη απόφασης χωρίς την απάντησή σας.

Οι διερευνώμενες παραβάσεις εκτίθενται πιο κάτω στα υποστοιχεία 1 - 4:

1. Στις **12.7.2013**, μεταξύ των ωρών **16:00 - 18:10**, μεταδόθηκε το πρόγραμμα **«Αντιλογία»**, χωρίς αυτό να χαρακτηρίζεται από αντικειμενικότητα και πολυφωνία, κατά παράβαση του άρθρου **26(2)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμων του 1998 μέχρι 2013.

Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του εν λόγω προγράμματος, ο παρουσιαστής Γιώργος Γεωργίου ανέφερε και σχολίασε γραπτό μήνυμα (SMS) ακροατή ως εξής:

«Εδώ ένας αγαπητός φίλος που μου στέλνει αβέρτα μηνύματα όποτε θυμηθεί τέλος πάντων για έτσι πράγματα, πρέπει να σοβαρευτούμε, λαλεί, διότι ο Χριστόφιας δεν μπορεί να διωχθεί ποινικά, δεν υπάρχει περίπτωση να διωχθεί ποινικά, γιατί έφταιεν ο Παπακώστας για τούντο πράμα, λέει, ήταν τζείνος που ήταν αρμόδιος να διαχειριστεί και να φυλάξει το φορτίο. Ενώ ο Μάρκος που εκτελούσε εντολές του Χριστόφια πολιτικά εν αθώος. Άρα και ο Χριστόφιας είναι αθώος... Συμπέρασμα νομικής φύσεως: επειδή ο Μάρκος Κυπριανού που εδεχόταν εντολές που το Χριστόφια εν αθώος, εν αθώος ο Χριστόφιας.»

Ωστόσο το αρχικό γραπτό μήνυμα (SMS) που είχε αποστείλει ο ακροατής στον οργανισμό για το εν λόγω πρόγραμμα και το οποίο κοινοποίησε στη διερευνώσα Λειτουργό στις 31.7.2013 αναφέρει τα εξής:

«ΛΟΓΟΣ. ΣΥΝΕΧΙΖΕΙΣ ΝΑ ΚΑΘΟΔΗΓΑΣ ΤΗΝ ΕΚΠΟΜΠΗ ΣΟΥ, ΣΕ ΕΥΣΕΒΟΠΟΘΙΣΜΟΥΣ. ΕΧΤΕΣ ΛΙΓΑ ΜΕΤΡΑ ΑΠΟ ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΚΑΘΕΣΕ, Η ΜΑΡΙΑ, ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΣΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΣΤΟ ΕΧΕΙΣ ΜΕΣΟΝ, ΑΠΑΝΤΗΣΕ ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΞΕΚΑΘΑΡΟ ΤΡΟΠΟ ΟΤΙ Ο ΜΑΡΚΟΣ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣΕΝ ΑΝΩΤΕΡΕΣ ΕΝΤΟΛΕΣ, ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΟΥΣΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ. Ο ΔΕ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΜΥΝΑΣ ΗΤΑΝ ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΦΥΛΑΞΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΤΙΟΥ. ΕΑΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΟΤΑΝ Ο ΜΑΡΚΟΣ, ΤΟΤΕ ΘΑ ΕΔΙΚΑΙΟΛΟΓΟΥΝΤΑΝ ΚΑΠΟΙΟΙ, ΝΑ ΔΙΑΝΟΗΘΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΣΗ ΤΟΥ ΤΕΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ. ΣΟΒΑΡΕΥΤΗΤΕ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ.»

Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι ο παρουσιαστής δεν διάβασε το γραπτό μήνυμα (SMS) όπως του το έστειλε ο ακροατής, αλλά παρέλειψε να αναφέρει κάποια σημεία του μηνύματος ενώ διαφοροποίησε κάποια άλλα.

2. Στις **12.7.2013**, μεταξύ των ωρών **16:00 - 18:10**, μεταδόθηκε το πρόγραμμα *«Αντιλογία»*, κατά τη διάρκεια του οποίου ακροατής που απέστειλε γραπτό μήνυμα (SMS) στον οργανισμό, **δεν απήλαυσε δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς**, κατά παράβαση του **Κανονισμού 28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Ισχύουν τα γεγονότα του υποστοιχείου 1.

3. Στις **12.7.2013**, μεταξύ των ωρών **16:00 - 18:10**, μεταδόθηκε το πρόγραμμα *«Αντιλογία»*, χωρίς αυτό να διέπεται από την αρχή του σεβασμού της προσωπικότητας και της υπόληψης ατόμου, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό, κατά παράβαση

του άρθρου 26(1)(ε) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμων του 1998 μέχρι 2013.

Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του εν λόγω προγράμματος, ο παρουσιαστής Γιώργος Γεωργίου διάβασε και σχολίασε γραπτό μήνυμα (SMS) ακροατή ως εξής:

[Όπου κεφαλαία γράμματα το μήνυμα του ακροατή και όπου μικρά το σχόλιο του παρουσιαστή.]

*«ΑΠΑΞΙΩΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΝΥΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΩΗΝ ΓΕΝΙΚΟ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ.» «Ποιος εν ο
πρώην γενικός εισαγγελέας;» «ΔΙΑΒΑΣΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΑΝ ΕΧΕΙΣ ΤΑ ΚΟΤΣΙΑ. Η
ΕΜΠΙΑΘΕΙΑ ΣΟΥ ΣΕ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ. Η ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΣ ΣΟΥ ΣΤΟ ΕΧΕΙΣ ΜΕΣΟΝ ΕΙΠΕ
ΑΚΡΙΒΩΣ ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΣΟΥ ΕΓΡΑΨΑ. ΑΠΑΝΤΑ ΜΟΥ: ΑΝ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΟΤΑΝ Ο
ΜΑΡΚΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ, ΤΙ ΘΑ ΛΕΓΑΤΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ;» «Ακριβώς ότι λέμε
τωρά, φίλε μου. Είναι εγκληματίες. Είναι δολοφόνος. Έχει πολιτική και προσωπική
ευθύνη. Μακάρι να βοηθήσει η νομοθεσία να διωχθεί ποινικά, γιατί μόνον τότε θα
δικαιωθούν κάποιοι άνθρωποι που εν μαυροφορεμένοι, λόγω των αγκυλώσεων του
μάστρου σου.»*

4. Στις **12.7.2013**, μεταξύ των ωρών **16:00 - 18:10**, μεταδόθηκε το πρόγραμμα «*Αντιλογία*», χωρίς ο οργανισμός να διασφαλίσει σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, την επαγγελματική και την πολιτική δραστηριότητα προσώπου, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό, κατά παράβαση του **Κανονισμού 21(3)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Ισχύουν τα γεγονότα του υποστοιχείου 3.

Ο οργανισμός, με επιστολή του Δικηγόρου – Νομικού Συμβούλου του κ. Κώστα Κατσαρού ημερομ. **8.11.2013** προς την Αρχή, υπέβαλε γραπτώς τις εξηγήσεις και /ή παραστάσεις και/ή θέσεις του. Ακολούθως, με διορθωτική του επιστολή ημερομ. **11.11.13**, ο οργανισμός αναφέρει ότι εκ παραδρομής στον τίτλο του θέματος της ως άνω επιστολής του (ημερομ.

8.11.2013) αναγράφεται η υπόθεση με αρ. 59/2013(2) ενώ ο ορθός αριθμός της υπόθεσης είναι ο αρ. 61/2013(14), ενώ η υπόθεση δεν αφορά διερεύνηση παράβασης εκ μέρους του τηλεοπτικού οργανισμού «MEGA» αλλά του ραδιοφωνικού οργανισμού «Ο ΛΟΓΟΣ». Αντίγραφα των επιστολών του οργανισμού ημερομ. 8.11.13 και 11.11.13 επισυνάπτονται ως **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄**.

Έχουμε μελετήσει με μεγάλη προσοχή όλα τα ενώπιόν μας στοιχεία και περιστατικά της υπό εξέταση υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων και των γραπτών θέσεων του οργανισμού όπως έχουν εκφρασθεί από το Δικηγόρο του, και κατόπιν προσεκτικής ακρόασης του εν λόγω προγράμματος κρίνουμε ότι:

Στις **12.7.2013**, μεταξύ των ωρών **16:00 - 18:10**, ο ραδιοφωνικός οργανισμός «**Ο ΛΟΓΟΣ**» μετέδωσε το πρόγραμμα «*Αντιλογία*», χωρίς αυτό να διέπεται από την αρχή του σεβασμού της προσωπικότητας και της υπόληψης ατόμου, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό, κατά παράβαση του **άρθρου 26(1)(ε)** (υποστοιχείο **3**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμων του 1998 μέχρι 2013 και χωρίς ο οργανισμός να διασφαλίσει σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, την επαγγελματική και την πολιτική δραστηριότητα προσώπου, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό, κατά παράβαση του **Κανονισμού 21(3)** (υποστοιχείο **4**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000). Σε ό,τι αφορά στο **άρθρο 26(2)** (υποστοιχείο **1**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμων του 1998 μέχρι 2013 και στον **Κανονισμό 28(1)** (υποστοιχείο **2**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000), η Αρχή κρίνει και αποφασίζει ότι δεν στοιχειοθετούνται παραβάσεις.

Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του εν λόγω προγράμματος, ο παρουσιαστής Γιώργος Γεωργίου, σχολιάζοντας γραπτό μήνυμα ακροατή και απαντώντας σε ερώτηση του ακροατή τι θα έλεγε για τον τέως Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κ Δημήτρη Χριστόφια εάν καταδικαζόταν ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών κ. Μάρκος Κυπριανού στην απόφαση του

Κακουργιοδικείου Λάρνακας ημερομ. 9.7.13 για την έκρηξη στο Μαρί, ανέφερε επί λέξει τα εξής:

«Ακριβώς ότι λέμε τωρά, φίλε μου. Είναι εγκληματίες. Είναι δολοφόνος. Έχει πολιτική και προσωπική ευθύνη. Μακάρι να βοηθήσει η νομοθεσία να διωχθεί ποινικά, γιατί μόνον τότε θα δικαιωθούν κάποιοι άνθρωποι που εν μαυροφορεμένοι, λόγω των αγκυλώσεων του μάστρου σου.»

Η Αρχή θεωρεί ότι το πιο πάνω σχόλιο που έγινε από τον παρουσιαστή – δημοσιογράφο του προγράμματος θίγει τον τέως Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Δημήτρη Χριστόφια, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό, αφού τον παρουσιάζει ως δολοφόνο, ο οποίος, πέραν της πολιτικής και προσωπικής ευθύνης, έχει και ποινική ευθύνη για την έκρηξη στο Μαρί.

Αναφορικά με τους ισχυρισμούς και τις θέσεις του οργανισμού, όπως προβάλλονται στις επιστολές του Δικηγόρου – Νομικού Συμβούλου του κ. Κώστα Κατσαρού ημερομ. **8.11.2013** και **11.11.13** προς την Αρχή, έχουμε να παρατηρήσουμε τα ακόλουθα:

Όσον αφορά στον ισχυρισμό του οργανισμού ότι *Το πρόγραμμα «Αντιλογία» είναι πρόγραμμα αφενός σχολιασμού της επικαιρότητας, από δημοσιογράφους, με πολυετή πείρα στα Μέσα Ενημέρωσης και αφετέρου διαλόγου με τους ακροατές, ο οποίος διεξάγεται «ζωντανά» με αμεσότητα και χωρίς λογοκρισία, προκειμένου να δοθεί ένα ελεύθερο βήμα για καταγραφή των απόψεων του κοινωνικού συνόλου»,* η Αρχή ενθαρρύνει τις προσπάθειες των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών οργανισμών να καταπιάνονται με θέματα που απασχολούν την επικαιρότητα και να παρέχουν βήμα και πρόσβαση στους πολίτες να εκφέρουν τις απόψεις τους, φτάνει αυτό να γίνεται με κόσμιο τρόπο, που να συνάδει με τις πρόνοιες της νομοθεσίας και χωρίς να θίγει άτομα για τα οποία γίνεται αναφορά. Χαρακτηρισμοί και αναφορές του τύπου: «Είναι δολοφόνος» και «Μακάρι να βοηθήσει η νομοθεσία να διωχθεί ποινικά, γιατί μόνον τότε θα

δικαιωθούν κάποιοι άνθρωποι που εν μαυροφορεμένοι, λόγω των αγκυλώσεων του μάστρου σου», υπερβαίνουν τα όρια της κριτικής και την ελευθερία του λόγου.

Η Αρχή υπογραμμίζει ότι τα πιο πάνω σχόλια έγιναν από τον παρουσιαστή - δημοσιογράφο με πολυετή πείρα στα Μέσα Ενημέρωσης όπως αναφέρει ο οργανισμός, ο οποίος θα αναμενόταν να είναι πολύ πιο προσεκτικός στις λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιεί και όχι να διατυπώνει την άποψή του με υβριστικό τρόπο, αποδίδοντας χαρακτηρισμούς (π.χ. δολοφόνος).

Σχετικά με τον ισχυρισμό του οργανισμού ότι *Η φιλοξενία του προγράμματος από τη συχνότητα του ραδιοφώνου του Λόγου έχει ως σκοπό την ενημέρωση για τα όσα συμβαίνουν στην επικαιρότητα και την καταγραφή του κοινωνικού «σφυγμού» ενίοτε με «καυστικό» ή και «σατυρικό» ύφος, δραστηριότητες που προωθούν την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης, που αποτελούν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα*, η Αρχή επισημαίνει ότι η ελευθερία του λόγου είναι κεκτημένο δικαίωμα της κοινωνίας μας και η Αρχή υπερασπίζεται αυτό το δικαίωμα. Επιπρόσθετα, ο σχολιασμός των όσων συμβαίνουν στην επικαιρότητα ακόμη και με επικριτική διάθεση είναι όχι απλώς ευπρόσδεκτος αλλά επιβαλλόμενος σε μια δημοκρατική κοινωνία, νοουμένου, ωστόσο, ότι αυτός γίνεται πάντα με προσοχή, ώστε να μην προσβάλλει την προσωπικότητα, την τιμή και την πολιτική δραστηριότητα προσώπων. Επιπλέον, η ελευθερία του λόγου δεν δίνει στον οργανισμό το δικαίωμα να δικάζει και να καταδικάζει τα αναφερόμενα πρόσωπα για αξιόποινες πράξεις.

Σε σχέση με τον ισχυρισμό του οργανισμού ότι *Η αμεσότητα στην έκφραση, το χιούμορ, η ευθύτητα, ακόμη και ο αυτοσαρκασμός των παρουσιαστών, αλλά και η χωρίς λογοκρισία προβολή των απόψεων των ακροατών, είναι δυνατόν να ενοχλήσει ή, απομονώνοντας κάποιες εκφράσεις, να δημιουργήσει λανθασμένες εντυπώσεις αναφορικά με το χαρακτήρα και το ύφος συγκεκριμένων τμημάτων του εν λόγω προγράμματος*, η Αρχή επισημαίνει ότι οι επίμαχες αναφορές, όπως έχουν παρατεθεί πιο πάνω, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ως εκφράσεις χιούμορ ή αυτοσαρκασμού, όπως αναφέρει ο οργανισμός. Η Αρχή θεωρεί ότι ο ελεύθερος διάλογος θα πρέπει να ενθαρρύνεται. Άλλωστε σκοπός της Αρχής δεν είναι να λογοκρίνει οποιοδήποτε πρόγραμμα. Ωστόσο, η Αρχή διευκρινίζει ότι υπάρχει σαφής και

διακριτή γραμμή μεταξύ της ελευθερίας του λόγου και της ασυδοσίας του λόγου ή λόγου που θίγει, προσβάλλει, μειώνει ή απαξιώνει συγκεκριμένα πρόσωπα και καταδικάζει κατά το δοκούν.

Ο ισχυρισμός του οργανισμού ότι *Το πλαίσιο όμως εντός του οποίου διεξάγονται οι συζητήσεις, τοποθετείται σε πολύ τακτά χρονικά διαστήματα από τους παρουσιαστές είτε με παραινήσεις και/ή συστάσεις προς τους ακροατές είτε με επιπλήξεις, αλλά και παρεμβάσεις και/ή διακοπές συνομιλιών, που στόχο έχουν αφενός να διαμορφώσουν συνθήκες διεξαγωγής διαλόγου, που να συνάδουν με το πνεύμα των σχετικών νομοθεσιών και τα πρότυπα του ήθους και της ευπρέπειας και αφετέρου να αποτρέψουν πιθανές παραβάσεις, δεν ευσταθεί.* Στο επίδικο πρόγραμμα, είναι το σχόλιο του ίδιου του δημοσιογράφου – παρουσιαστή, το οποίο έγινε σε επιθετικό και έντονο ύφος, που δεν διασφάλιζε σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, την επαγγελματική και την πολιτική δραστηριότητα προσώπου, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό.

Η Αρχή σημειώνει ότι οι δημοσιογράφοι/ παρουσιαστές του οποιουδήποτε προγράμματος οφείλουν να επιδεικνύουν συμπεριφορά που να αποτρέπει τις, από αέρος, λεκτικές αναφορές που θίγουν οιονδήποτε.

Η άσκηση έντονης και καυστικής κριτικής είναι ζητούμενο στα δημοκρατικά πολιτεύματα. Κρίνουμε σκόπιμο να επαναλάβουμε, ωστόσο, ότι ο ρόλος του δημοσιογράφου/ παρουσιαστή είναι η διασφάλιση του υγιούς και τεκμηριωμένου διαλόγου χωρίς ακρότητες και υπερβολές και όπου υπάρχουν τέτοιες οφείλει να δρα πυροσβεστικά, για να αποτρέπει σχόλια που θίγουν οποιονδήποτε. Στην προκειμένη περίπτωση, τονίζουμε ότι ο δημοσιογράφος / παρουσιαστής προέβη ο ίδιος σε σχόλια που υπερβαίνουν την έννοια της ελευθερίας του λόγου και της κριτικής.

Αναφορικά με τον ισχυρισμό του οργανισμού ότι *Είναι δεδομένο ότι εκπομπές σχολιασμού και κριτικής των τεκταινομένων σε πολιτικοκοινωνικό επίπεδο, οι οποίες καυτηριάζουν τα «κακώς κείμενα» κατά την άποψη των δημοσιογράφων – παρουσιαστών, αλλά και του κοινού, δεν έχουν*

ως στόχο να προσβάλλουν την προσωπικότητα και την υπόληψη των «κρινομένων», ειδικά όταν πρόκειται για δημόσια μάλιστα πρόσωπα, αλλά είτε να προβάλλουν δημοσιογραφικά σχόλια, αλλά και θέσεις, απόψεις και κρίσεις των ακροατών, αναφορικά με τη δημόσια δράση των προσώπων αυτών, σύμφωνα προς τις αρχές της ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης, είτε ενίοτε και να καυτηριάσουν τη στάση και συμπεριφορά δημοσίων προσώπων, έναντι ζητημάτων κοινωνικού ενδιαφέροντος, ως στοιχείο συστατικό της δημοκρατίας», η Αρχή δεν κατακρίνει την προσπάθεια του οργανισμού να κρίνει και να καυτηριάζει τα τεκταινόμενα στην πολιτική και κοινωνική ζωή, φτάνει αυτό να γίνεται με βάση τις πρόνοιες της νομοθεσίας και χωρίς να προσβάλλει την προσωπικότητα, την τιμή και την υπόληψη των ατόμων, για τα οποία γίνεται αναφορά.

Σχετικά με τον ισχυρισμό του οργανισμού ότι Έχει χαρακτηριστικά λεχθεί σε επίπεδο ευρωπαϊκής νομολογίας ότι το μέτρο της προστασίας των πολιτικών προσώπων, είναι αισθητά μειωμένο από αυτό του μέσου ανθρώπου και πολίτη, καθώς με την «κάθοδό τους στην αρένα του πολιτικού στίβου» τα πρόσωπα αυτά θέτουν τον εαυτό τους στο πεδίο της έντονης κριτικής που υπερβαίνει κατά πολύ τα μέτρα και σταθμά της κριτικής που δύναται να δεχθεί ο μέσος πολίτης, η Αρχή έχει να παρατηρήσει τα εξής:

Η ελευθερία της έκφρασης είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα. Το Άρθρο 19 του Συντάγματος διασφαλίζει την ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης. Πρόκειται για μια θεμελιώδη ατομική ελευθερία, η κατάκτηση της οποίας συνδέεται με την εδραίωση της δημοκρατίας. Το συνταγματικό δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και της λήψης και μετάδοσης πληροφοριών, εν τούτοις, μπορεί να υποβληθεί σε διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή ποινές που προδιαγράφει ο Νόμος και που είναι αναγκαίοι μόνο για σκοπούς που προβλέπει η παράγραφος 3 του Άρθρου 19 του Συντάγματος. Μεταξύ των σκοπών αυτών περιλαμβάνονται και περιορισμοί για **προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων άλλων**. Ως εκ τούτου, σε ένα δημοκρατικό καθεστώς θα πρέπει να υπάρχει ένα ισοζύγιο μεταξύ της ελευθερίας του λόγου και του σεβασμού των δικαιωμάτων των τρίτων, δύο εξίσου σημαντικών έννομων αγαθών.

Σε ό,τι αφορά στον ισχυρισμό του οργανισμού ότι *Στους δημοσιογράφους μπορεί να επιτραπεί και ένας βαθμός υπερβολής ή ακόμα και πρόκλησης αναφορικά με πολιτικά πρόσωπα, όταν μάλιστα τα ίδια τα πρόσωπα χρησιμοποιούν παρόμοια γλώσσα κατά τη διάρκεια πολιτικών αντιπαραθέσεων. Χαρακτηριστικά έχει κριθεί δικαστικώς από το ΕΔΑΔ ότι σε χαρακτηρισμό πολιτικού υποψηφίου ως του «πιο γελοίου που μπορούσε να βρεθεί» δεν τέθηκε θέμα προσωπικής επίθεσης εναντίον του πολιτικού προσώπου, αλλά ότι ελέγχθη αποτελούσε «μέρος των ρίσκων της πολιτικής ζωής», τα οποία αποφάσισε να αναλάβει ο υποψήφιος με την κάθοδό του σε αυτή, η Αρχή έχει να παρατηρήσει τα ακόλουθα:*

Όσον αφορά στην ευρωπαϊκή νομολογία την οποία ο οργανισμός επικαλείται, η Αρχή κρίνει ότι ο παρουσιαστής του υπό διερεύνηση προγράμματος έχει υπερβεί το βαθμό υπερβολής και πρόκλησης. Αναφορικά με την υπόθεση του ΕΔΑΔ στην οποία αναφέρεται στην επιστολή του ο Δικηγόρος – Νομικός Σύμβουλος του οργανισμού, η Αρχή έχει να παρατηρήσει ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι ο χαρακτηρισμός πολιτικού υποψηφίου ως του «πιο γελοίου που μπορούσε να βρεθεί» δεν υπερέβη τα θεμιτά όρια της κριτικής προς τα δημόσια πρόσωπα, εφόσον (ο χαρακτηρισμός) συνοδεύταν από αντικειμενική τεκμηρίωση. Η Αρχή κρίνει ότι ο χαρακτηρισμός που αποδόθηκε στο πρόσωπο του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας δε συνοδεύταν από την απαιτούμενη αντικειμενική τεκμηρίωση, ώστε να δικαιολογείται.

Ως προς τους ισχυρισμούς του οργανισμού ότι *ακόμα και εκφράσεις όπως η λέξη «δολοφόνος», λαμβάνουν κατ' εξοχήν χαρακτήρα κριτικής προς δημόσια πρόσωπα για πολιτικές πράξεις και/ή προσωπικές ενέργειες στο πλαίσιο των δημόσιων καθηκόντων τους, όταν μάλιστα (όπως συμβαίνει εν προκειμένω) συνοδεύονται από διευκρινίσεις όπως «Έχει πολιτική και προσωπική ευθύνη». Η ανωτέρω διευκρίνιση δεν αφήνει κανένα περιθώριο παρερμηνείας της έννοιας που ήθελε να προσδώσει ο παρουσιαστής και αφορά την έντονη κριτική, που άπτεται των δημοσίων καθηκόντων του πολιτικού, ακόμη και αυτού που ίσταται στο ανώτατο πολιτικό αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Πρόκειται για ένα ξεκάθαρο δημοσιογραφικό σχόλιο ενός παρουσιαστή ζωντανού ραδιοφωνικού προγράμματος, αναφορικά με τις, κατά τη γνώμη του πάντοτε, πολιτικές συνέπειες της δράσης ενός πολιτικού προσώπου καθώς και ότι Είναι, πιστεύουμε, αυτονόητο δικαίωμα ιδίως του δημοσιογράφου, αλλά και κάθε πολίτη, στο πλαίσιο*

μιας ζωντανής εκπομπής κοινωνικοπολιτικού διαλόγου να εκφέρει άποψη για την πολιτική δράση ενός προσώπου, συστατικό στοιχείο της έννοιας της δημοκρατίας, η Αρχή σημειώνει ότι είναι μεν αυτονόητο δικαίωμα ιδίως του δημοσιογράφου, αλλά και κάθε πολίτη, στο πλαίσιο μιας ζωντανής εκπομπής κοινωνικοπολιτικού διαλόγου να εκφέρει άποψη για την πολιτική δράση ενός προσώπου, αφού αυτό αποτελεί συστατικό στοιχείο της έννοιας της δημοκρατίας. Ωστόσο, επίσης συστατικό στοιχείο της έννοιας της δημοκρατίας είναι η διατύπωση της κάθε άποψης (ιδιαίτερα από τους δημοσιογράφους / παρουσιαστές) με τρόπο που να μην επιτρέπει πιθανές παρερμηνείες, ώστε να μην προσβάλλεται η προσωπικότητα και η υπόληψη οιαδήποτε. Στην προκειμένη περίπτωση, η εν λόγω έκφραση επιδέχεται παρερμηνείας. Η περαιτέρω διευκρίνιση ότι «έχει πολιτική και προσωπική ευθύνη» δεν αναιρεί τον χαρακτηρισμό του κ. Χριστόφια ως «δολοφόνου», χαρακτηρισμός ο οποίος υποδηλώνει ότι έχει, πέραν της πολιτικής και προσωπικής ευθύνης, και ποινική ευθύνη, κάτι για το οποίο δεν έχει κατηγορηθεί ή καταδικασθεί. Περαιτέρω, η Αρχή επισημαίνει ότι εφόσον το ραδιοφωνικό πρόγραμμα «Αντιλογία» είναι ζωντανό και περιέχει σχολιασμό και κριτική προς δημόσια πρόσωπα, τόσο από τον παρουσιαστή όσο και από τους ακροατές, θα πρέπει όλοι οι συμμετέχοντες να είναι σε θέση να εκφράζουν τα σχόλια, την κριτική και τις διαφωνίες τους για τα τεκταινόμενα, χωρίς ωστόσο να προβαίνουν σε αχρεία εκφράσεις και/ή χαρακτηρισμούς για τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, σεβόμενοι τόσο τα πρόσωπα για τα οποία γίνεται λόγος, όσο και τους υπόλοιπους ακροατές του προγράμματος.

Στην προκειμένη περίπτωση, δεν ασκήθηκε μόνο η δημοκρατικά επιτρεπόμενη και απαιτούμενη κριτική στο τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αναφορικά με την άσκηση των δημοσίων καθηκόντων του και την δράση του ως πολιτικού προσώπου, αλλά μεταδόθηκε χαρακτηρισμός για τον τέως Πρόεδρο, από τον ίδιο τον παρουσιαστή – δημοσιογράφο του προγράμματος που υπερβαίνει κάθε έννοια κριτικής και διαλόγου.

Η Αρχή επαναλαμβάνει ότι ο οργανισμός, ως ο μοναδικός υπεύθυνος για τα όσα μεταδίδονται στα πλαίσια των προγραμμάτων του, δε διασφάλισε δια μέσου του εν λόγω προγράμματος, σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, την επαγγελματική και την πολιτική δραστηριότητα προσώπου, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό.

Σε ό,τι αφορά στους ισχυρισμούς του οργανισμού περί νομολογίας του ευρωπαϊκού δικαίου αναφορικά με την προστασία της υπόληψης του προσώπου σε σχέση με την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης, ιδιαίτερα σε σχέση με τα πολιτικά πρόσωπα και ειδικότερα ότι *Η προστασία της φήμης και υπόληψης δεν θα πρέπει να είναι υπέρμετρη σε σχέση με την προστασία άλλων ανταγωνιστικών δικαιωμάτων, όπως είναι το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης. Θα πρέπει να υπάρχει μεταξύ των δύο μια αναλογία. Εκτός από την αρχή της αναλογικότητας μια άλλη παράμετρος του όλου θέματος είναι και αυτή του τι συνιστά αναγκαία προστασία σε μια δημοκρατική κοινωνία. Θα πρέπει δηλαδή να σταθμίζεται σε κάθε δεδομένη περίπτωση κατά πόσον η προστασία της φήμης του επηρεαζόμενου προσώπου είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία, η οποία έχει το δικαίωμα της πληροφόρησης αναφορικά με ζητήματα δημοσίου ή γενικού ενδιαφέροντος και η οποία εν πάση περιπτώσει θα πρέπει να δείχνει την απαραίτητη ανοχή και ανεκτικότητα στις αντίθετες απόψεις.*

Η έννοια της αναλογικότητας προϋποθέτει εν προκειμένω ότι οι στόχοι της προστασίας της φήμης και της υπόληψης θα πρέπει να αντιπαραβληθούν με την αξία της ανοικτής συζήτησης θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος. Για να βρει τη χρυσή τομή μεταξύ των δύο αυτών συμφερόντων η Αρχή δεν πρέπει να παραγνωρίσει τη μεγάλη σημασία της μη αποθάρρυνσης του κοινού από του να εκφράζει τη γνώμη του πάνω σε θέματα δημοσίου συμφέροντος, λόγω φόβου ποινικών ή άλλων κυρώσεων.

Η σύγχρονη τάση είναι να περιορίζεται το δικαίωμα στη φήμη προς όφελος του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης, στο οποίο αναγνωρίζεται υψηλή αξία. ... Η ελευθερία αυτή εφαρμόζεται όχι μόνο σε πληροφορίες και ιδέες που είναι αρεστές ή τουλάχιστον θεωρούνται ως μη εχθρικές ή αδιάφορες αλλά επίσης και σε εκείνες που είναι προσβλητικές, εκπλήττουν ή ενοχλούν... Ειδικότερα, η κριτική στα δημόσια πρόσωπα θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή και να επιδεικνύεται κατά τη στάθμιση της προσβολής δικαιωμάτων τους από αυτή μεγάλη ανοχή, αν ήθελε να υποτεθεί υπάρχει τέτοια προσβολή. Συνεπώς εν προκειμένω με βάση και συστηματική νομολογία σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων θα πρέπει να είναι στενότερη, αναφορικά με τα πολιτικά πρόσωπα...

η Αρχή έχει να παρατηρήσει τα ακόλουθα:

Η επιβολή οποιονδήποτε κυρώσεων, όταν αυτές στοιχειοθετούνται από τη νομοθεσία και κρίνονται αναγκαίες από την Αρχή, δεν αποθαρρύνει το κοινό από το να εκφράζει την άποψη του, ιδιαίτερα πάνω σε θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος. Αντιθέτως, μέσα από τους ελέγχους που διεξάγει η Αρχή και τις κυρώσεις που ενίοτε επιβάλλει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, διασφαλίζει ότι η ραδιοτηλεόραση ενθαρρύνει (και δεν αποθαρρύνει όπως ο οργανισμός ισχυρίζεται) τους πολίτες στο να εκφράζουν τη δική τους άποψη και στο να ασκούν τη δική τους κριτική, σεβόμενοι την αξιοπρέπεια των προσώπων τα οποία αναφέρονται και μέσα στα πλαίσια της κόσμιας και εποικοδομητικής κριτικής, η οποία για πολιτικά πρόσωπα οφείλει μεν να είναι καυστική αλλά να μην τους στερεί το δικαίωμα να απολαύουν δίκαιης συμπεριφοράς. Αυτό εξάλλου προβλέπεται με σαφήνεια από συγκεκριμένες διατάξεις της νομοθεσίας.

Όσον αφορά την ισορροπία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ της προστασίας της φήμης και της υπόληψης του ατόμου και του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης, η Αρχή κρίνει ότι ο χαρακτηρισμός που ειπώθηκε ξεπερνά το επίπεδο της κριτικής προς τα δημόσια πρόσωπα και εμπίπτει μέσα στα πλαίσια των περιορισμών της ελευθερίας της έκφρασης που κατοχυρώνει το ίδιο το Σύνταγμα, ενώ παράλληλα δεν εξυπηρετούσε κανένα ουσιαστικό στόχο σε σχέση με το σκοπό του προγράμματος που ήταν, μεταξύ άλλων, η άσκηση δημόσιας κριτικής προς το έργο του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας. Εν ολίγοις, η εν λόγω κριτική μπορούσε να γίνει άνευ του εν λόγω χαρακτηρισμού. Η Αρχή, στα πλαίσια της συγκεκριμένης υπόθεσης, δεν αποσκοπεί στο να περιορίσει το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης υπέρ της προστασίας της φήμης και της υπόληψης του ατόμου, αλλά στο να ξεκαθαρίσει ότι είναι εφικτή η άσκηση δημόσιας κριτικής χωρίς χαρακτηρισμούς, οι οποίοι είναι πιθανόν να δημιουργήσουν, μεταξύ άλλων, την εντύπωση ότι αυτή ασκείται προς εξυπηρέτηση άλλων σκοπών πέραν του δημοσίου συμφέροντος. Η άνευ χαρακτηρισμών κριτική, όχι μόνο βελτιώνει την ποιότητα της δημοσιογραφίας και της ενημέρωσης αλλά, παράλληλα, ενισχύει την πολυφωνία στα μέσα.

Αναφορικά με τον ισχυρισμό του Δικηγόρου – Νομικού Συμβούλου του οργανισμού ότι η κριτική στα δημόσια πρόσωπα θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή και να επιδεικνύεται κατά τη

στάθμιση της προσβολής δικαιωμάτων τους από αυτή μεγάλη ανοχή, η Αρχή έχει να παρατηρήσει ότι στα πλαίσια της στάθμισης λαμβάνονται υπόψη οι μεταβλητές «δημόσια κριτική» και «προστασία της φήμης / υπόληψης του δημοσίου προσώπου στο οποίο ασκείται κριτική» και γι' αυτό το λόγο ο οργανισμός βρίσκεται ένοχος για το χαρακτηρισμό «δολοφόνος» - που υπερβαίνει τα όρια της κριτικής – και όχι για το γεγονός ότι έχει ασκήσει κριτική.

Επιπλέον, η Αρχή έχει να παρατηρήσει ότι η προστασία της υπόληψης και της προσωπικότητας είναι ζήτημα σημαντικό όχι μόνο για τον επηρεαζόμενο αλλά και για το κοινωνικό σύνολο γενικότερα, αφού συντελεί στη διασφάλιση του δημόσιου καλού. Είναι δηλαδή προς το δημόσιο συμφέρον η υπόληψη και η προσωπικότητα των δημοσίων προσώπων να μην αμαυρώνονται.

Συνοψίζοντας, η Αρχή επισημαίνει ότι οι οργανισμοί οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όσον αφορά στο περιεχόμενο των προγραμμάτων που μεταδίδουν, προκειμένου να μην προσβάλουν οιονδήποτε.

Εν κατακλείδι, η Αρχή επαναλαμβάνει για ακόμη μια φορά την υποχρέωση των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών οργανισμών για τήρηση της νομοθεσίας και κατ' επέκταση την ευθύνη ρύθμισης της λειτουργίας τους με απώτερο σκοπό τη συνεισφορά τους στη βελτίωση του ραδιοτηλεοπτικού πεδίου.

Εν όψει των ανωτέρω, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου κρίνει και αποφασίζει ότι υπάρχουν παραβάσεις του **άρθρου 26(1)(ε)** (υποστοιχείο **3**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμων του 1998 μέχρι 2013 και του **Κανονισμού 21(3)** (υποστοιχείο **4**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Η Αρχή, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου **3(2)(ζ)**, έχει δώσει στον οργανισμό το δικαίωμα να ακουσθεί και μπορεί να προχωρήσει στην επιβολή των, κατά την κρίση της, επιβαλλομένων κυρώσεων.

Παρά ταύτα και υπό το φως των περιστάσεων της υποθέσεως, η Αρχή δίνει στον οργανισμό την ευκαιρία να ακουσθεί και μετά τη διαπίστωση των παραβάσεων, για σκοπούς επιβολής κυρώσεων.

Η Αρχή καλεί τον οργανισμό, εάν επιθυμεί, όπως υποβάλει τις απόψεις του εγγράφως για σκοπούς επιβολής κυρώσεων μέσα σε **δεκατέσσερις (14)** μέρες από τη λήξη της παρούσας. Σε περίπτωση που δεν ληφθεί απάντηση μέσα στην πιο πάνω προθεσμία, η Αρχή θα προχωρήσει στην επιβολή κυρώσεων.

(Α. ΠΕΤΡΙΔΗΣ)
Εκτελεστικός Πρόεδρος
Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

M.A.

ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 61/2013(14))

ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΙΘΑΝΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ «Ο ΛΟΓΟΣ»

Ημερομηνία Απόφασης: 5 Φεβρουαρίου, 2014

Ενώπιον: κ.κ. Ανδρέα Πετρίδη, Εκτελεστικού Προέδρου, Αρτέμη Αρτεμίου, Αντιπροέδρου, Μαίρης Κουτσελίνη, Ανδρέα Κωνσταντινίδη, Τίτου Κολώτα, Χρυσανγής Αργυρού και Σπυρούλας Χριστοδούλου, Μελών.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στις **27 Νοεμβρίου 2013**, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου αποφάσισε ότι στην παρούσα υπόθεση υπάρχουν παραβάσεις του **άρθρου 26(1)(ε)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμων του 1998 μέχρι 2013 και του **Κανονισμού 21(3)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Σύμφωνα με το πιο πάνω άρθρο:

26.-(1) Οι εκπομπές κάθε αδειούχου τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού οργανισμού πρέπει να διέπονται από τις αρχές-

(ε) του σεβασμού της προσωπικότητας, της υπόληψης και του ιδιωτικού βίου του ατόμου·

Δυνάμει του πιο πάνω Κανονισμού:

21.-(3) Οι σταθμοί υποχρεούνται όπως σ' όλες τις εκπομπές (συμπεριλαμβανομένων και των διαφημίσεων) διασφαλίζουν σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον

ιδιωτικό βίο, την επαγγελματική, επιστημονική, κοινωνική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου μεταδίδεται από σταθμό* ή γίνεται αναφορά ή μεταδίδονται γι' αυτό στοιχεία τέτοια που οδηγούν στην αναγνώριση της ταυτότητας του. Η πιο πάνω υποχρέωση επεκτείνεται αναφορικά με κάθε άτομο ή την εικόνα γενικά του ανθρώπου ως ατόμου ή μέλους ομάδας.

* Η υπογράμμιση δική μας

Η Αρχή, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 3(2)(ζ), είχε δώσει στον οργανισμό το δικαίωμα να ακουσθεί και μπορούσε να προχωρήσει στην επιβολή των, κατά την κρίση της, επιβαλλομένων κυρώσεων.

Παρά ταύτα και υπό το φως των περιστάσεων της υποθέσεως, η Αρχή έδωσε στον οργανισμό την ευκαιρία να ακουσθεί και μετά τη διαπίστωση των παραβάσεων για σκοπούς επιβολής κυρώσεων.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **8.1.2014** κάλεσε τον οργανισμό, εάν επιθυμεί, να υποβάλει τις απόψεις του εγγράφως για σκοπούς επιβολής κυρώσεων μέσα σε δεκατέσσερις (14) μέρες από την λήψη της επιστολής. Τονίστηκε επίσης ότι σε περίπτωση που δεν ληφθεί απάντηση μέσα στην πιο πάνω προθεσμία, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου θα προχωρήσει στην επιβολή κυρώσεων.

Ο οργανισμός, με επιστολή του Δικηγόρου – Νομικού Συμβούλου του κ. Κώστα Κατσαρού ημερομ. **23.1.2014** προς την Αρχή, υπέβαλε τις απόψεις του εγγράφως για σκοπούς επιβολής κυρώσεων. Αντίγραφο της επιστολής του οργανισμού επισυνάπτεται ως **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄**.

Αναφορικά με τους ισχυρισμούς και τις θέσεις του οργανισμού, όπως προβάλλονται στην επιστολή του Δικηγόρου – Νομικού Συμβούλου του κ. Κώστα Κατσαρού ημερομ. 23.1.2014 προς την Αρχή, έχουμε να παρατηρήσουμε τα ακόλουθα:

Σε ό,τι αφορά στους ισχυρισμούς του οργανισμού ότι *Φαίνεται ότι την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου απασχόλησε ιδιαίτερα το σχόλιο του παρουσιαστή του προγράμματος... και ιδιαίτερα η χρήση της λέξης «δολοφόνος»*. Έστω και εάν ήθελε χαρακτηρίσει κανείς υπερβολική τη χρήση της λέξης αυτής, εν προκειμένω πρόδηλα αυτή συνδέεται με την πολιτική και προσωπική ευθύνη του ανώτατου άρχοντα της πολιτείας... Σημειώνεται ότι η πολιτική και προσωπική ευθύνη είναι γνωστό σε όλους ότι αποδόθηκε στον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τον πλέον επίσημο τρόπο, από τη μονομελή επιτροπή Πολυβίου και το πόρισμα αυτής καθώς και ότι Το εν λόγω σχόλιο λοιπόν δεν μπορεί να ειπωθεί ως μια μεμονωμένη προσπάθεια σπίλωσης της υπόληψης ενός ανθρώπου, αν κριθεί υπό το πρίσμα:

α) Της απόφασης του δικαστηρίου για την υπόθεση του ατυχήματος του Μαρί, που ήταν και το πιο πρόσφατο γεγονός σε σχέση με την εν λόγω εκπομπή

β) Του πορίσματος της Επιτροπής Πολυβίου

γ) Της λαϊκής κατακραυγής μεγάλης μερίδας των συμπατριωτών μας εναντίον του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας,

η Αρχή επαναλαμβάνει ως η Απόφαση της ημερομ. 27.11.2013, ότι **συστατικό στοιχείο της έννοιας της δημοκρατίας είναι η διατύπωση της κάθε άποψης (ιδιαίτερα από τους δημοσιογράφους / παρουσιαστές) με τρόπο που να μην επιτρέπει πιθανές παρερμηνείες, ώστε να μην προσβάλλεται η προσωπικότητα και η υπόληψη οιασδήποτε**. Στην προκειμένη περίπτωση, η εν λόγω έκφραση επιδέχεται παρερμηνείας. Η περαιτέρω διευκρίνιση ότι *«έχει πολιτική και προσωπική ευθύνη»* δεν αναιρεί τον χαρακτηρισμό του κ. Χριστόφια ως *«δολοφόνου»*, χαρακτηρισμός ο οποίος υποδηλώνει ότι έχει, πέραν της πολιτικής και προσωπικής ευθύνης, και ποινική ευθύνη, κάτι για το οποίο δεν έχει κατηγορηθεί ή καταδικασθεί. Περαιτέρω, η Αρχή επισημαίνει ότι εφόσον το ραδιοφωνικό πρόγραμμα *«Αντιλογία»* είναι ζωντανό και περιέχει σχολιασμό και κριτική προς δημόσια πρόσωπα, τόσο από τον παρουσιαστή όσο και από τους ακροατές, θα πρέπει όλοι οι συμμετέχοντες να είναι σε θέση να εκφράζουν τα σχόλια, την κριτική και τις διαφωνίες τους για τα τεκταινόμενα, χωρίς ωστόσο να προβαίνουν σε αχρείαστες εκφράσεις και/ή χαρακτηρισμούς για τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, σεβόμενοι τόσο τα

πρόσωπα για τα οποία γίνεται λόγος, όσο και τους υπόλοιπους ακροατές του προγράμματος.

Στην προκειμένη περίπτωση, δεν ασκήθηκε μόνο η δημοκρατικά επιτρεπόμενη και απαιτούμενη κριτική στον τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αναφορικά με την άσκηση των δημοσίων καθηκόντων του και την δράση του ως πολιτικού προσώπου, αλλά μεταδόθηκε χαρακτηρισμός για τον τέως Πρόεδρο, από τον ίδιο τον παρουσιαστή – δημοσιογράφο του προγράμματος που υπερβαίνει κάθε έννοια κριτικής και διαλόγου.

Η Αρχή επαναλαμβάνει ότι ο οργανισμός, ως ο μοναδικός υπεύθυνος για τα όσα μεταδίδονται στα πλαίσια των προγραμμάτων του, δε διασφάλισε δια μέσου του εν λόγω προγράμματος, σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, την επαγγελματική και την πολιτική δραστηριότητα προσώπου, το όνομα του οποίου μεταδόθηκε από τον οργανισμό.

Όσον αφορά στον ισχυρισμό του οργανισμού ότι η επικινδυνότητα που πιστεύουμε ότι θα είχε για την ελευθερία της έκφρασης η επιβολή ποινής, πόσο μάλλον η επιβολή αυστηρής ποινής, για τη χρήση λέξεων που χρησιμοποιούνται για να δώσουν, με έντονο έστω τρόπο, το στίγμα του κοινού περί δικαίου αισθήματος μιας δεδομένης περιόδου, όταν μάλιστα αυτό είναι γενικευμένο, η Αρχή υπογραμμίζει, ως η απόφαση της ημερομ. 27.11.2013 ότι:

Η επιβολή οποιονδήποτε κυρώσεων, όταν αυτές στοιχειοθετούνται από τη νομοθεσία και κρίνονται αναγκαίες από την Αρχή, δεν αποθαρρύνει το κοινό από το να εκφράζει την άποψη του, ιδιαίτερα πάνω σε θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος. Αντιθέτως, μέσα από τους ελέγχους που διεξάγει η Αρχή και τις κυρώσεις που ενίοτε επιβάλλει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, διασφαλίζει ότι η ραδιοτηλεόραση ενθαρρύνει (και δεν αποθαρρύνει όπως ο οργανισμός ισχυρίζεται) τους πολίτες στο να εκφράζουν τη δική τους άποψη και στο να ασκούν τη δική τους κριτική, σεβόμενοι την αξιοπρέπεια των προσώπων τα οποία αναφέρονται και μέσα στα πλαίσια της κόσμιας και εποικοδομητικής κριτικής, η οποία για πολιτικά πρόσωπα οφείλει μεν να είναι καυστική αλλά να μην τους

στερεί το δικαίωμα να απολαύουν δίκαιης συμπεριφοράς. Αυτό εξάλλου προβλέπεται με σαφήνεια από συγκεκριμένες διατάξεις της νομοθεσίας.

Σχετικά με τους ισχυρισμούς του οργανισμού ότι ο «κλέφτης», ο «προδότης», ο «μιζαδόρος» κ.α., σχόλια που κατά κόρον έχουν ακουσθεί σε εκπομπές, προγράμματα ή έχουν γραφτεί στον ημερήσιο τύπο ..., ή θα έπρεπε να είναι απολύτως απαγορευμένα ή θα έπρεπε να υφίστανται ανάλογες κυρώσεις με κίνδυνο να καταστούν έννοιες και λέξεις απαγορευμένες προς χρήση, έννοιες που για να χρησιμοποιηθούν από τον δημοσιογράφο θα έπρεπε να έχει τα στοιχεία που απαιτούνται σε μια ποινική δίκη, την ίδια ώρα που η κοινωνία θα βοά για θέματα όπως οικονομικά σκάνδαλα, απάτες, έλλειψη πολιτικής ευθιξίας και άλλα, ασχέτως αν η κριτική που ασκείται είναι δίκαιη ή άδικη, κάτι το οποίο μόνον η ιστορία θα κρίνει. Ο δημοσιογράφος όμως δεν δικάζει. Αφουγκράζεται τον παλμό της κοινωνίας, καταγράφει και έχει δικαίωμα και να σχολιάσει και να κρίνει καθώς και ότι Ο «εγκληματίας πολέμου», ο «τρομοκράτης», ο «δολοφόνος δικτάτορας» ονομάστηκαν έτσι από τον τύπο και την κοινωνία πολύ πριν καταδικασθούν από τα δικαστήρια, καλώς ή κακώς. Αυτό σημαίνει ελευθερία της έκφρασης, όταν φυσικά αντικατοπτρίζει τον παλμό της εποχής και δεν είναι υποβολιμαία και όταν βασίζεται σε γεγονότα και όχι σε συκοφαντίες ή λασπολογία, η Αρχή παραπέμπει στην Απόφαση της ημερομ. 27.11.2013 και επαναλαμβάνει τα πιο κάτω:

Η ελευθερία του λόγου είναι κεκτημένο δικαίωμα της κοινωνίας μας και η Αρχή υπερασπίζεται αυτό το δικαίωμα. Επιπρόσθετα, ο σχολιασμός των όσων συμβαίνουν στην επικαιρότητα ακόμη και με επικριτική διάθεση είναι όχι απλώς ευπρόσδεκτος αλλά επιβαλλόμενος σε μια δημοκρατική κοινωνία, νοουμένου, ωστόσο, ότι αυτός γίνεται πάντα με προσοχή, ώστε να μην προσβάλλει την προσωπικότητα, την τιμή και την πολιτική δραστηριότητα προσώπων.

Ωστόσο η Αρχή τονίζει, ως η πιο πάνω προαναφερθείσα απόφασή της, ότι η ελευθερία του λόγου δεν δίνει στον οργανισμό το δικαίωμα να δικάζει και να καταδικάζει τα αναφερόμενα πρόσωπα για αξιόποινες πράξεις.

...

Η Αρχή διευκρινίζει ότι υπάρχει σαφής και διακριτή γραμμή μεταξύ της ελευθερίας του λόγου και της ασυδοσίας του λόγου ή λόγου που θίγει, προσβάλλει, μειώνει ή απαξιώνει συγκεκριμένα πρόσωπα και καταδικάζει κατά το δοκούν.

...

Η Αρχή κρίνει ότι ο χαρακτηρισμός που αποδόθηκε στο πρόσωπο του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας δε συνοδευόταν από την απαιτούμενη αντικειμενική τεκμηρίωση, ώστε να δικαιολογείται.

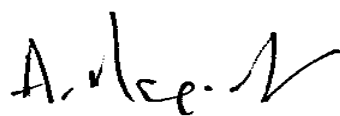
Η Αρχή θεωρεί, ως η απόφαση της ημερομ. 27.11.13 ότι είναι εφικτή η άσκηση δημόσιας κριτικής χωρίς χαρακτηρισμούς, οι οποίοι είναι πιθανόν να δημιουργήσουν, μεταξύ άλλων, την εντύπωση ότι αυτή ασκείται προς εξυπηρέτηση άλλων σκοπών πέραν του δημοσίου συμφέροντος. Η άνευ χαρακτηρισμών κριτική, όχι μόνο βελτιώνει την ποιότητα της δημοσιογραφίας και της ενημέρωσης αλλά, παράλληλα, ενισχύει την πολυφωνία στα μέσα.

Η Αρχή τονίζει ότι είναι εξαιρετικά επικίνδυνο για τους δημοκρατικούς θεσμούς να στήνονται λαϊκά δικαστήρια από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας που να δικάζουν και να καταδικάζουν άτομα, παρακάμπτοντας το νομοθετημένο θεσμικό όργανο του κράτους, ήτοι την δικαστική εξουσία, και αμαυρώνοντας την τιμή και την υπόληψη ατόμων, για προσωπικό ή άλλο όφελος.

Συνοψίζοντας, η Αρχή επαναλαμβάνει για ακόμη μια φορά ότι οι οργανισμοί οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όσον αφορά στο περιεχόμενο των προγραμμάτων που μεταδίδουν, προκειμένου να διασφαλίζουν σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, την επαγγελματική και την πολιτική δραστηριότητα κάθε προσώπου, δημόσιου και μη, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου μεταδίδεται από σταθμό ή γίνεται αναφορά ή μεταδίδονται γι' αυτό στοιχεία τέτοια που οδηγούν στην αναγνώριση της ταυτότητάς του.

Εν όψει των ανωτέρω, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, αφού έλαβε σοβαρά υπόψη της όλα τα ενόπιον της στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων και των γραπτών απόψεων του οργανισμού για σκοπούς επιβολής κυρώσεων, επιβάλλει στον οργανισμό την κύρωση της **Προειδοποίησης** για κάθε μια από τις πιο πάνω παραβάσεις.

Η Αρχή εφιστά την προσοχή του οργανισμού στο ότι δεν θα επιδείξει την ίδια επιείκεια σε περιπτώσεις διάπραξης παρόμοιας φύσεως παραβάσεων από τον οργανισμό στο μέλλον.

(Α. ΠΕΤΡΙΔΗΣ)
Εκτελεστικός Πρόεδρος
Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

Μ.Α.